

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาของปัญหา

ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบันทำให้การบริหารงานไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือภาคเอกชน ต้องทันต่อกระแสของความเปลี่ยนแปลง เพื่อที่จะนำประเทศชาติ ให้มีการพัฒนาก้าวหน้า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นหลักการในการบริหารที่ทำให้การปฏิบัติงาน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งตาม มาตรฐานหลักธรรมาภิบาลของการบริหารอุดมศึกษาการบริหารจัดการอุดมศึกษาต้องคำนึงถึงความหลากหลายซึ่งมีตัวบ่งชี้ ดังนี้ คือมีการบริหารจัดการบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของประเภทสถาบันและสังคมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานอย่างอิสระทางวิชาการ มีการบริหารจัดการทรัพยากรและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการจัดการศึกษามีระบบและวิธีการต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและคุ้มค่าคุ้มทุน มีระบบการประกันคุณภาพเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การบริหารการศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา ให้บรรลุจุดหมายของการศึกษา ตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้บริหาร มีอาชีพยุคใหม่ จำต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการบริหารเดิมที่ไม่พึ่งปรารภณา และไม่สอดคล้องกับแนวทางบริหารตามแนวปฏิรูปการศึกษา เน้นการบริหารโดยองค์คณะบุคคล หรือการบริหารแบบมีส่วนร่วม^๑

จากสภาพการปฏิบัติงานปัจจุบัน ยังคงประสบปัญหาบางประการที่ไม่เอื้อต่อหลักธรรมาภิบาล ในสังคมไทยเช่น ลักษณะวัฒนธรรมประชาธิปไตย ที่คนส่วนใหญ่ยึดมั่นสิทธิเสรีภาพของตนเอง และคาดหวังให้คนอื่นต้องมีหน้าที่ต่อตนเอง หรือ มักเรียกร้องความเสมอภาคเมื่อตนเองต้องการเสมอกับผู้อื่น หรือในระบบอุปถัมภ์ จะไม่เอื้อต่อหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะหลักความเท่าเทียม และความเสมอภาค ซึ่งในระบบอุปถัมภ์จะมีลักษณะของการเป็นเจ้านายกับลูกน้อง ผู้ใหญ่กับผู้น้อย ซึ่งนำไปสู่สิทธิพิเศษ^๒

^๑ ประกาศมาตรฐานอุดมศึกษา ,กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๙,หน้า ๒ (อัดสำเนา)

^๒ ธีระ รุญเจริญ และคณะ (บรรณาธิการ). การบริหารเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้, (กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง, ๒๕๔๖),หน้า ๑๒.

^๓ บุซง ชัยเจริญ และบุญมี ลี, ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล. พิมพ์ครั้งที่ ๒. (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๖), หน้า ๗๕.

จากเหตุผลดังกล่าว เพื่อการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ มีการบริหารจัดการบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยใช้หลักธรรมาภิบาล ตามประกาศมาตรฐานอุดมศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจประเมินความพึงพอใจการบริหารจัดการตาม หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ มีผลเป็นอย่างไร

๑.๒ วัตถุประสงค์

ประเมินความพึงพอใจการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยในการศึกษา ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ๑๐ ข้อ คือ หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักมุ่งเน้นฉันทามติ

๑.๓.๒ ขอบเขตสถานที่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๑.๓.๓ ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งหมด ๒๔๕ รูป/คน

คณาจารย์ จำนวน ๑๒ รูป/คน

เจ้าหน้าที่ จำนวน ๑๘ รูป/คน

นิสิต จำนวน ๔๘๕ รูป/คน สุ่มตัวอย่างใช้สูตรทาโรยามาเน (Taro

Yamane) ในการคำนวณ ได้กลุ่มตัวอย่าง ๒๑๕ รูป/คน แยกเป็น

๑.๓.๔ ขอบเขตระยะเวลา

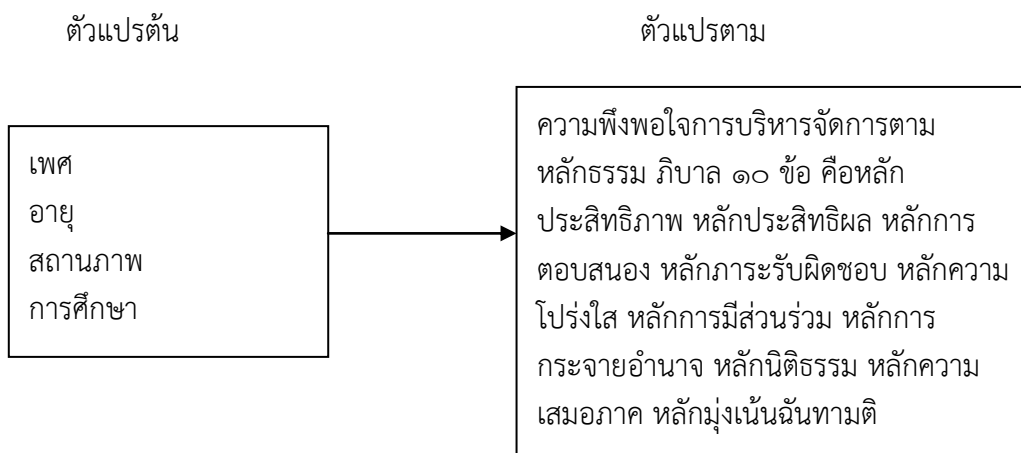
ปีการศึกษา ๒๕๕๖

๑.๓.๕ ตัวแปรที่ศึกษา

๑) ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา

๒) ตัวแปรตาม ได้แก่ หลักธรรมาภิบาล ๑๐ ข้อ ได้แก่ หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักมุ่งเน้นฉันทามติ

กรอบแนวคิด

๑.๔ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๑.๕ นิยามศัพท์

๑.๕.๑ ความพึงพอใจ คือ ความพอใจของอาจารย์ เจ้าหน้าที่ ที่ได้รับการบรรจุ และนิสิตบรรพชิต คฤหัสถ์ ของมหาวิทยาลัยในการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๑.๕.๒ การบริหารจัดการ คือ กระบวนการปฏิบัติงาน และระบบการทำงานของผู้หน้าในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการทำงาน ๑๐ ประการ คือ

๑) **หลักประสิทธิผล (Effectiveness)** หมายถึง ผลการปฏิบัติราชการที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนการปฏิบัติราชการตามที่ได้รับงบประมาณมาดำเนินการ รวมถึงสามารถเทียบเคียงกับส่วนราชการ หรือหน่วยงานที่มีภารกิจคล้ายคลึงกันและมีผลการปฏิบัติงานในระดับชั้นนำของประเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชน โดยการปฏิบัติราชการจะต้องมีทิศทางยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ที่ชัดเจน มีกระบวนการปฏิบัติงาน และระบบงานที่เป็น มาตรฐาน รวมถึงมีการติดตามประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

๒) **หลักประสิทธิภาพ (Efficiency)** หมายถึง การบริหารราชการตามแนวทางการกำกับดูแลที่ดีที่มีการออกแบบกระบวนการปฏิบัติงาน โดยการใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสมให้องค์กรสามารถใช้ทรัพยากรทั้งด้านต้นทุน แรงงานและระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติราชการตามภารกิจ เพื่อตอบสนอง ความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม

๓) **หลักการตอบสนอง (Responsiveness)** หมายถึง การให้บริการที่สามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดและสร้างความเชื่อมั่นความไว้วางใจ รวมถึงตอบสนอง ตาม

ความคาดหวัง/ความต้องการของประชาชนผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความหลากหลาย และมีความแตกต่าง

๔) **หลักการรับผิดชอบ (Accountability)** หมายถึง การแสดงความรับผิดชอบต่อในการปฏิบัติหน้าที่และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้นควรอยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ รวมทั้งการแสดงความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหา สาธารณะ

๕) **หลักความโปร่งใส (Transparency)** หมายถึง กระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมาชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันไม่ต้องห้ามตามกฎหมายได้อย่างเสรี โดยประชาชนสามารถรู้ทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม หรือกระบวนการต่างๆ และสามารถตรวจสอบได้

๖) **หลักการมีส่วนร่วม (Participation)** หมายถึง การกระบวนการที่ข้าราชการประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา / ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไข ปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

๗) **หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization)** หมายถึง การถ่ายโอนอำนาจ การตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจจากส่วนราชการส่วนกลางให้แก่หน่วยการปกครองอื่น (ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น) และภาคประชาชนดำเนินการแทนโดยมีอิสระตามสมควร รวมถึงการมอบอำนาจ และความรับผิดชอบต่อตัดสินใจ และการดำเนินการให้แก่บุคลากร โดยมุ่งเน้นการสร้างคามพึงพอใจในการให้บริการต่อผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การปรับปรุง กระบวนการ และเพิ่มผลิตภาพ เพื่อผลการดำเนินงานที่ดีของส่วนราชการ

๘) **หลักนิติธรรม (Rule of Law)** หมายถึง การใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

๙) **หลักความเสมอภาค (Equity)** หมายถึง การได้รับการปฏิบัติและได้รับการบริการอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกด้านชาย/หญิงถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา การฝึกอบรม และอื่นๆ

๑๐) **หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented)** หมายถึง การหาข้อตกลงทั่วไปภายในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อตกลงที่เกิดจากการใช้กระบวนการเพื่อหาข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ซึ่งต้องไม่มีข้อคัดค้านที่ยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญโดยฉันทามติไม่จำเป็นต้องหมายความว่าเห็นพ้องโดยเอกฉันท์

๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้รับ

๑.๖.๑ ทราบผลการบริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาล ๑๐ ประการ

๑.๖.๒ ทราบสภาพปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการ

